

Mezinárodní investiční právo a TRIMs

Mezinárodní obchodní režim, jaro 2020

Mezinárodní investiční právo

- = exkurze mimo WTO!
- Na konci přednášky se podíváme na **TRIMs**, což je velmi skromná úprava v rámci WTO

Mezinárodní investiční právo

- Zajímají nás dva okruhy regulace:
- **1) Pravidla pro přeshraniční přesuny kapitálu** (kapitálové kontroly vs. liberalizace)
- **Můžu si koupit akcie americké firmy?**
- **2) Právní režim již zřízených investic na území přijímajícího státu** (otázka diskriminace zahraničního investora)
- **Budu v USA platit stejné daně jako američtí podnikatelé? Může vláda můj podnik znárodnit?**

Mezinárodní investiční právo

- **Neexistence multilaterálního systému!**

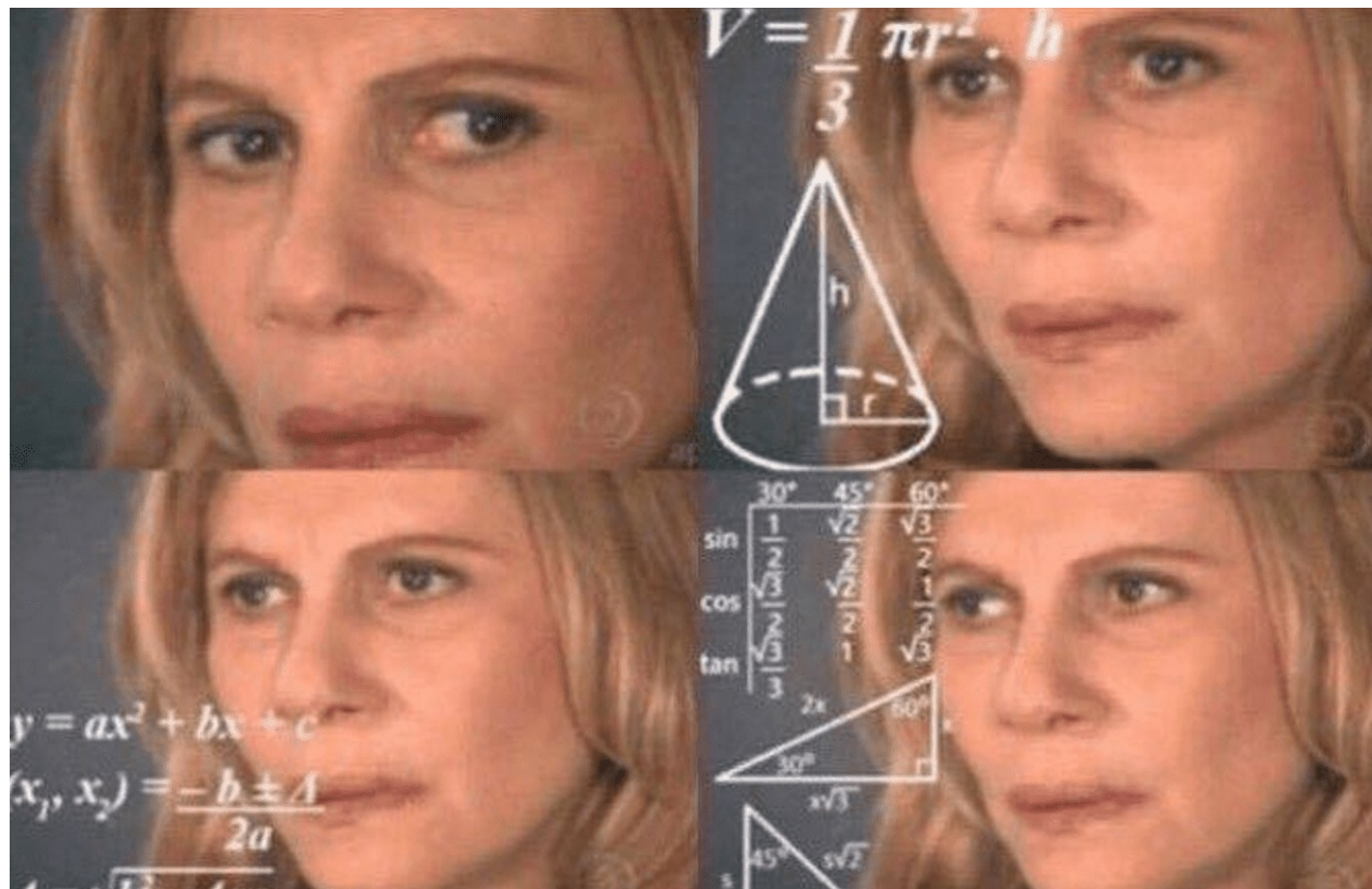
Mezinárodní investiční právo

- Úprava je obsažena ve dvou typech smluv:
- **1) Preferenční ekonomické dohody**
- **Liberalizace přesunů kapitálu**
- Například SEU a SFEU, asociační dohody EU, novější dohody o volném obchodu (NAFTA, TPP)

- **2) Dohody o podpoře a ochraně investic**
- = bilateral investment treaties, **BITs**
- Postavení investora v přijímající zemi, řešení sporů mezi investorem a státem

Dle UNCTAD existuje 2 367 platných a účinných BITs!

2 367

Mezinárodní investiční právo

Dle UNCTAD existuje **2 367** platných a účinných BITs!

- Ty zároveň ale pokrývají **pouze 13 % bilaterálních vztahů** mezi všemi státy světa
- ČR má těchto smluv uzavřených 70!

- Tedy – liberalizace přesunů kapitálu je řešená v dohodách o volném obchodu
- Ochrana investora je řešená zvláště v BITs

Historický vývoj

- „První globalizace“

THE MAP ARCHIVE

THE MAP ARCHIVE

THE MAP AR

THE MAP ARCHIVE

THE MAP ARCHIVE

THE MAP AR

THE MAP ARCHIVE

THE MAP ARCHIVE

THE MAP AR

THE MAP ARCHIVE

THE MAP ARCHIVE

THE MAP AR

THE MAP ARCHIVE

THE MAP ARCHIVE

THE MAP AR

The World 1914

- Major city
- British possessions
- French possessions
- German possessions
- Italian possessions
- Portuguese possessions
- Russian possessions
- Spanish possessions
- United States possessions

Copyright © Corbis Map Archive Limited. All Rights Reserved

Historický vývoj

- „První globalizace“
- 1870 – 1914
- Zlatý standard – každá významná měna se dala směnit za zlato
- Všechny významné státy nakloněné liberálnímu kapitalismu
- Investice – vyspělé státy navzájem, nebo v rámci koloniální říše > **volný pohyb kapitálu, malé riziko vyvlastnění** 😊

- Který region byl problematický?

- = Latinská Amerika
- Nezávislost na Španělsku kolem roku 1820 > už to nebyly kolonie
- Příliv investic z Británie a později z USA
- Ale obrovská nestabilita – státní bankroty; puče a občanské války –
riziko pro zahraniční kapitál

- Kolem roku 1900 – evropské mocnosti vymáhají své pohledávky v Latinské Americe pomocí vojenských intervencí
- **> Rooseveltův dodatek k Monreově doktríně**
- = pokud mají Evropané problém s vymáháním dluhu, mají se obrátit na USA
- Američané do dané země pošlou námořnictvo, to obsadí přístavy a zajistí, že vybrané clo se použije na splacení státního dluhu 😊
- = hegemonie USA na západní polokouli

- Větší problémy pro mezinárodní přesuny a návrat kapitálu nastaly po 1. světové válce...

Meziválečné období – postavení investora

- Znárodňování v Rusku a Mexiku > snahy vymáhat práva věřitelských států **arbitráží**
- > USA po Mexiku požadují „**rychlou, přiměřenou a efektivní kompenzaci**“
- = Hullovo pravidlo (dle ministra zahraničí Cordella Hulla), dodnes používané v nejrůznějších BITs

- > Společnost národů - **úvahy o globální mezinárodní smlouvě o investicích**
- – **neúspěch**

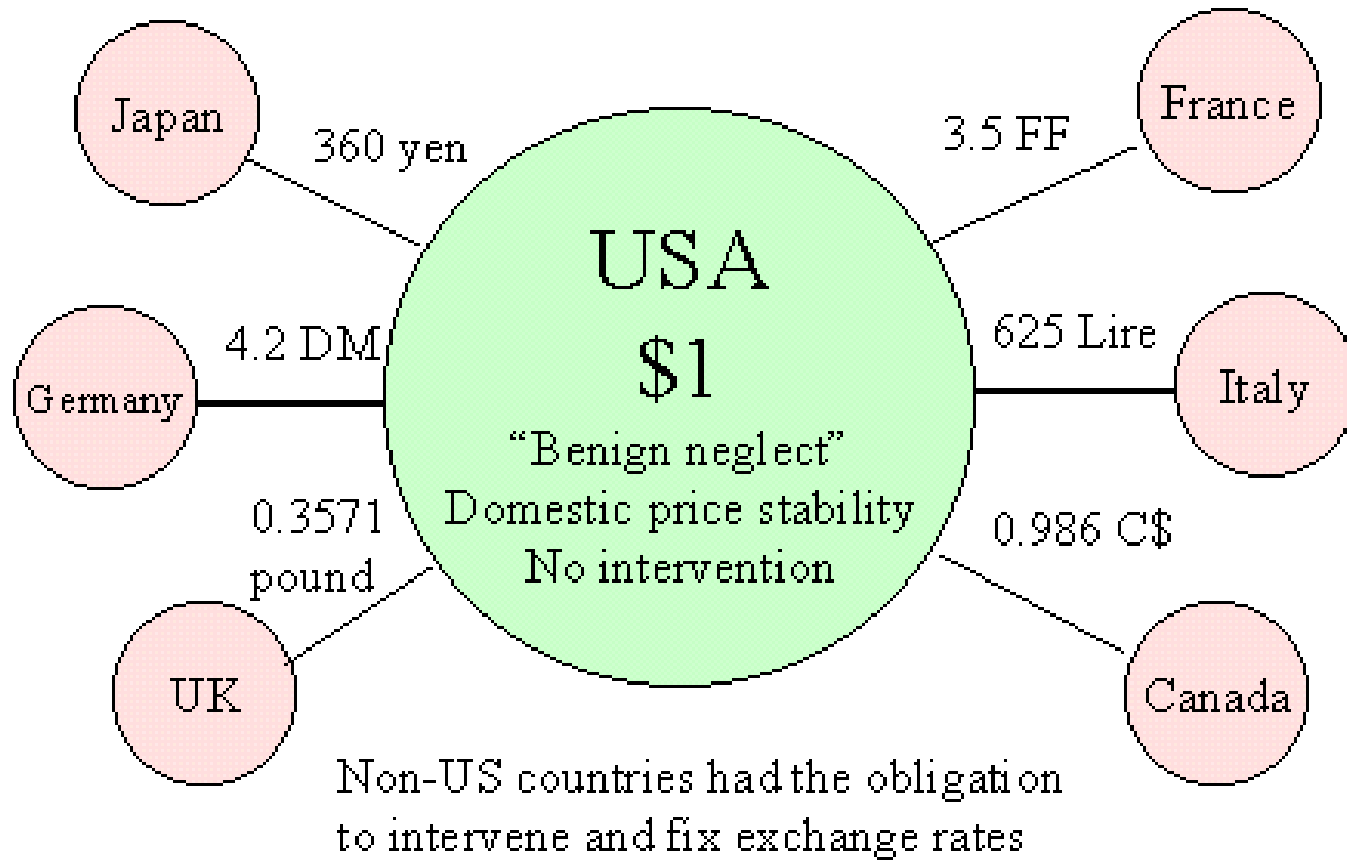
Meziválečné období – přesuny kapitálu

- Zkomplikoval to **špatně fungující měnový systém**
- Pokus o návrat ke zlatému standardu, než se jej podařilo plně obnovit, **zkolaboval během krize**
- Hlavní tok kapitálu – Američané investují v Německu, Německo splácí reparace UK a FR, UK a FR splácí dluh Američanům, ti investují v Německu...
- Po začátku krize byly platby reparací zastaveny
- Státy hromadně uvalily kapitálové kontroly – **podobný kolaps mezinárodních investic, jako mezinárodního obchodu**

Poválečné období

Bretton Woods: US Dollar at Center

(Rates are as of 1955)

Poválečné období

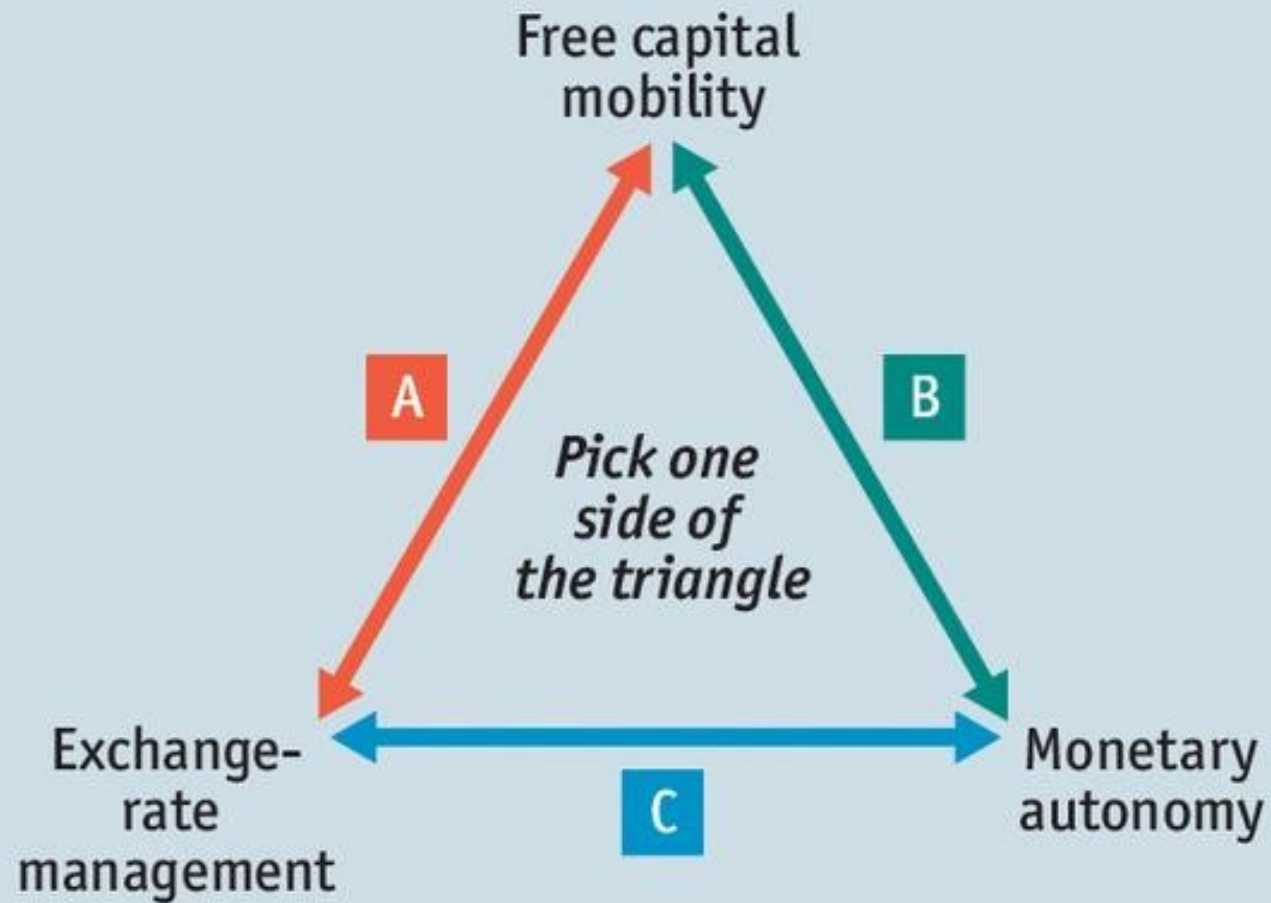
- Nejdříve se podíváme na liberalizaci přesunů kapitálu (Bretton Woods vs Post-Bretton Woods)
- Potom na úpravu postavení zahraničního investora (rozvoj BITs)

Bretton Woodský systém (1945-1971)

- fixní směnné kurzy - **riziko, že přesuny kapitálu budou tlačit na změnu kurzu**

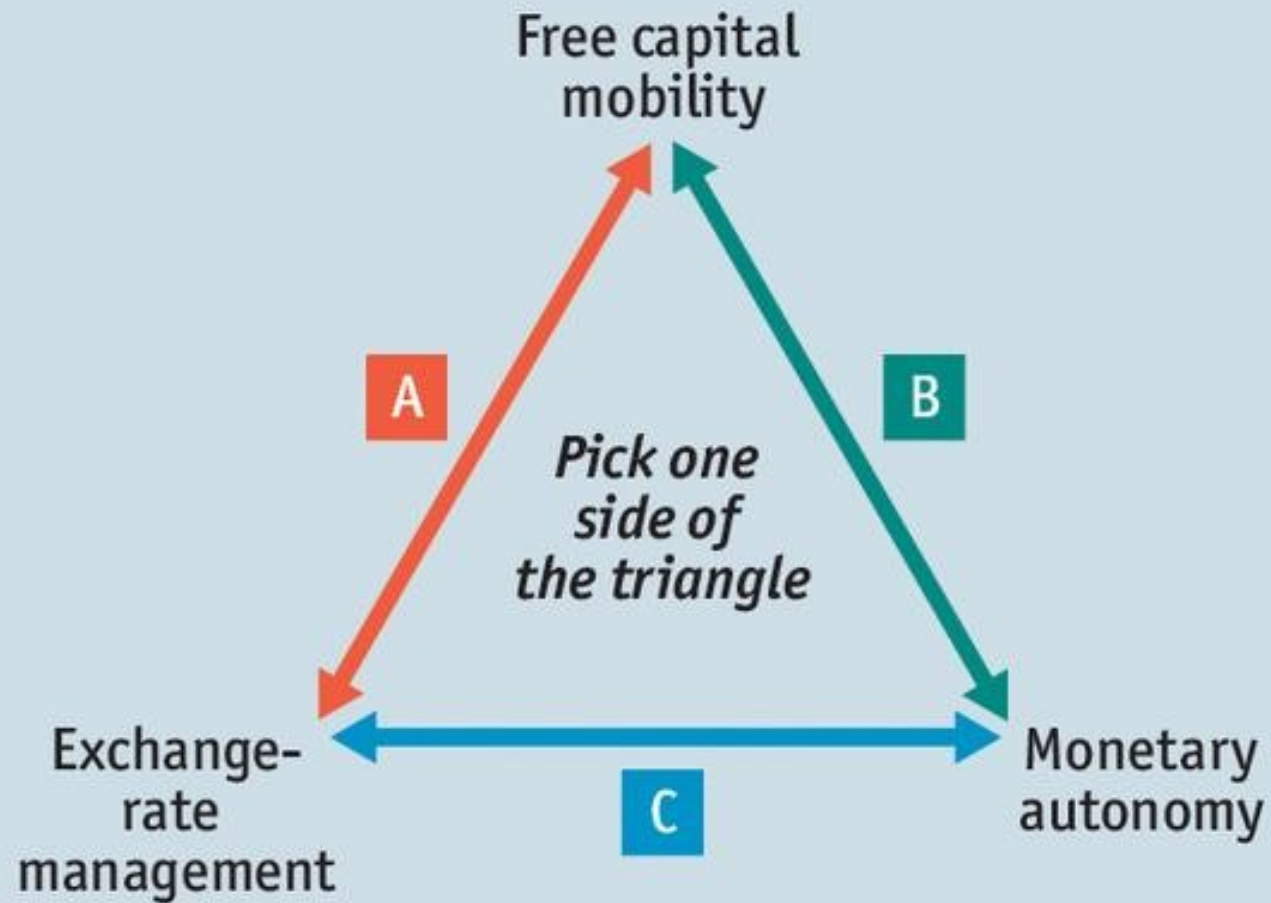
The policy trilemma

Bretton Woodský systém (1945-1971)

- **Příklad:**
- Všichni investoři utečou z Itálie > prodají svá aktiva za italské liry, pak smění liry za svou domácí měnu > spousta lir, které nikdo nechce!
- > tlak na devalvaci liry!
- Italská centrální banka musí nakupovat liry za své devizové rezervy, těch má ale omezené množství
- Až dojdou, bude muset **devalvovat** 😞
- = princip měnových krizí (Asie a ČR 1997)

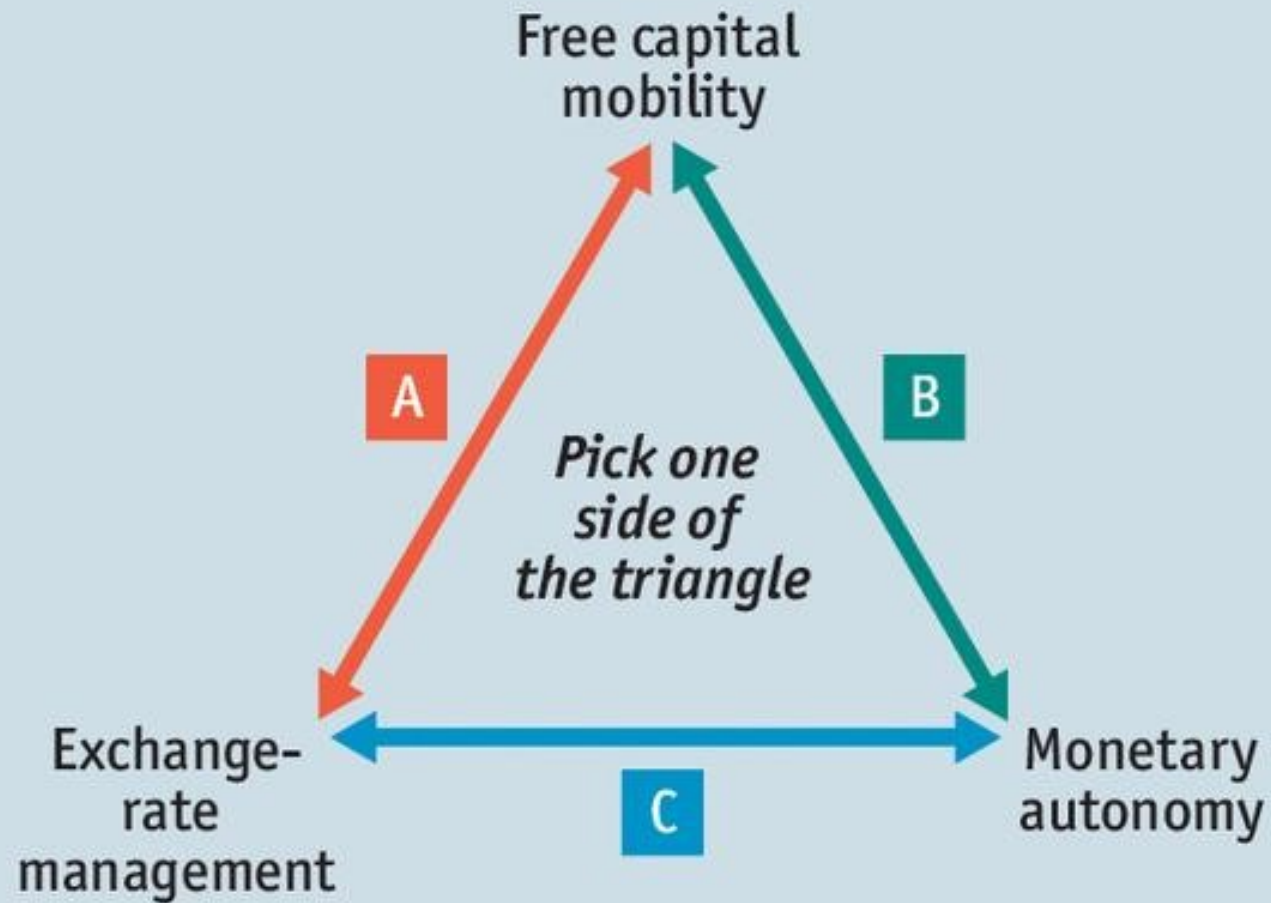
The policy trilemma

Trilema

- Musím si zvolit dvě věci ze tří, poslední se vzdám
- Zlatý standard – **A** (obětována měnová autonomie)
- Bretton Woods – **C** (obětována mobilita kapitálu)
- Post-Bretton Woods – **B** (obětována stabilita kurzu)

The policy trilemma

Bretton Woodský systém

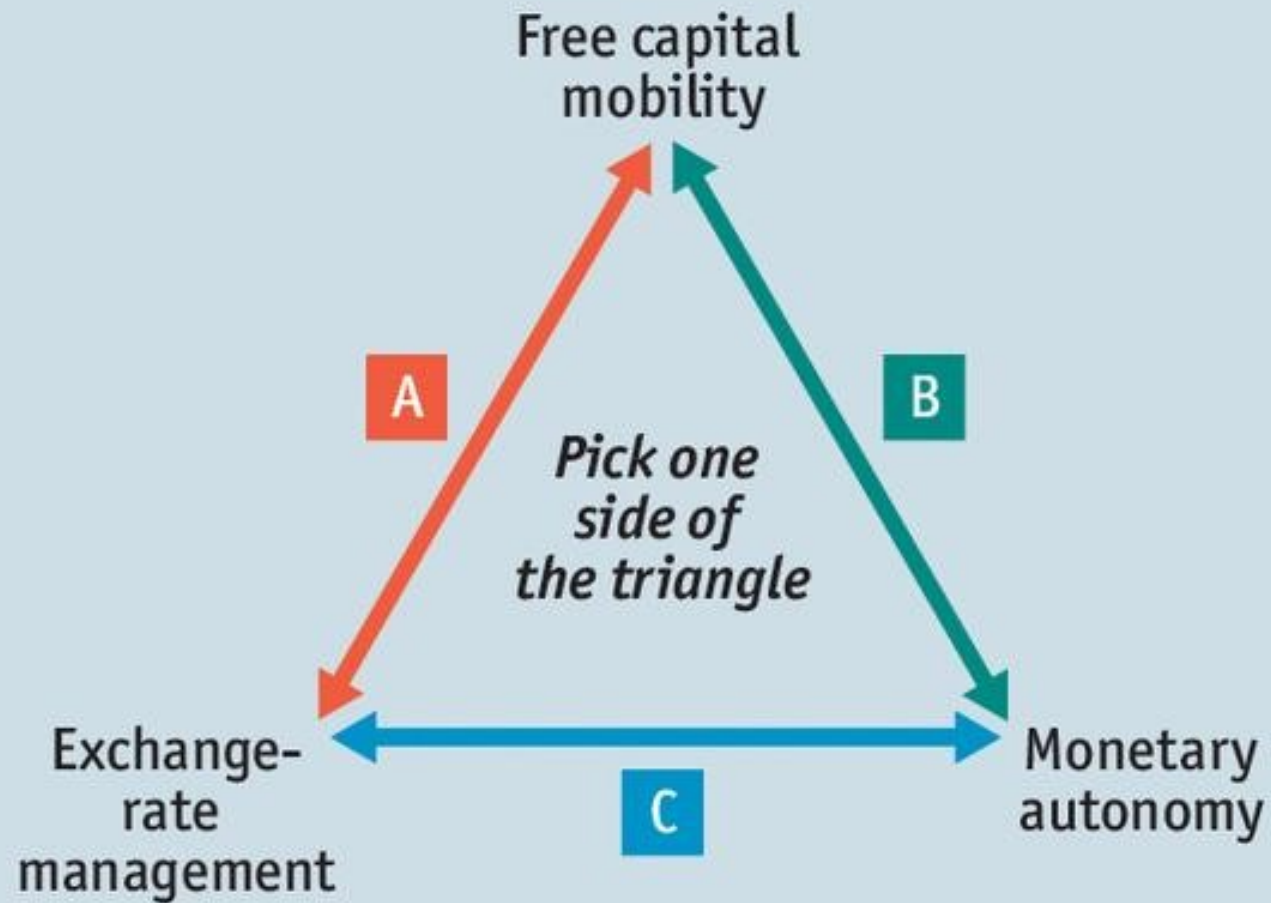
- Byly zavedeny (nebo nebyly zrušeny) **kapitálové kontroly = regulace přesunů kapitálu**
- = **Bylo možné směnit měnu za účelem nákupu zboží (obchod), ne za účelem nákupu aktiv (investice)**
- - v omezené míře byly tolerovány **FDI** (velké, dlouhodobé investice), portfoliové investice (drobnější investice a krátkodobé spekulace) z velké části zakázány

Rozpad Bretton Woodu (70. léta)

- Většina zemí **přešla na volně plovoucí kurzy** (tzv. Jamajský měnový systém – každý ať si to dělá, jak chce)
- > **uvolnění kapitálových kontrol**, boom soukromých investic, včetně krátkodobých portfoliových
- *„Přesuny kapitálu budou hýbat s kurzem, ale nám to nevadí“*
- > příliv kapitálu do Číny a dalších rozvojových zemí 😊 x dluhové a měnové krize v zemích, které zůstaly u fixního kurzu (Asie 1997) 😞

The policy trilemma

Éra floatingu (1976 – současnost)

- **Zahrnování liberalizace toků kapitálu do některých preferenčních dohod** (například společný trh EU, asociační dohody, CETA s Kanadou)
- **Neexistence globální smlouvy po vzoru GATT!**

Poválečné období

- **Ted' – postavení zahraničního investora**

CHARTER
of **THE**
UNITED
NATIONS

AND STATUTE *of* THE
INTERNATIONAL COURT
OF JUSTICE

- Po vzniku OSN bylo již jasné, že vymáhání **nároků investorů použitím vojenské síly je v rozporu s mezinárodním právem**
- Zároveň **dekolonizace – nově nezávislé země měly tendenci znárodňovat západní kapitál, často také byly nestabilní**

- **Spor globálního Severu a Jihu** – rozvojové země tvrdí, že si z cizími investicemi můžou dělat, co chtějí – **znárodňování majetku kolonizátorů**
- Vyspělé státy vyžadují Hullovo pravidlo – když něco znárodníte, poskytněte kompenzaci

Bilaterální investiční smlouvy (BITs)

- **GATT se investicemi nezabýval**
- **Usnesení GATT 1955** - státy by měly vzájemně uzavírat dohody o ochraně investic, které budou **mimo režim GATT**

Bilaterální investiční smlouvy (BITs)

- **GATT se investicemi nezabýval**
- **Usnesení GATT 1955** - státy by měly vzájemně uzavírat dohody o ochraně investic, které budou **mimo režim GATT**
- **> 1959 – 1. BIT** (mezi Německem a Pákistánem; tj. **vyspělá země chrání své investice v rozvojové zemi**)
- **> BITs byly a jsou dobrovolné, bilaterální, na kolech GATT/WTO se o nich nejedná!**

Bilaterální investiční smlouvy (BITs)

- 1965 – Washingtonská úmluva – procesní pravidla **pro řešení sporů mezi investorem a státem**
- > **mimosoudní arbitráže mezi soukromou firmou a státem** pod záštitou Světové Banky (ICSID)
- = nevěříme soudním systémům v rozvojových zemích, proto to necháme rozhodovat nezávislé experty

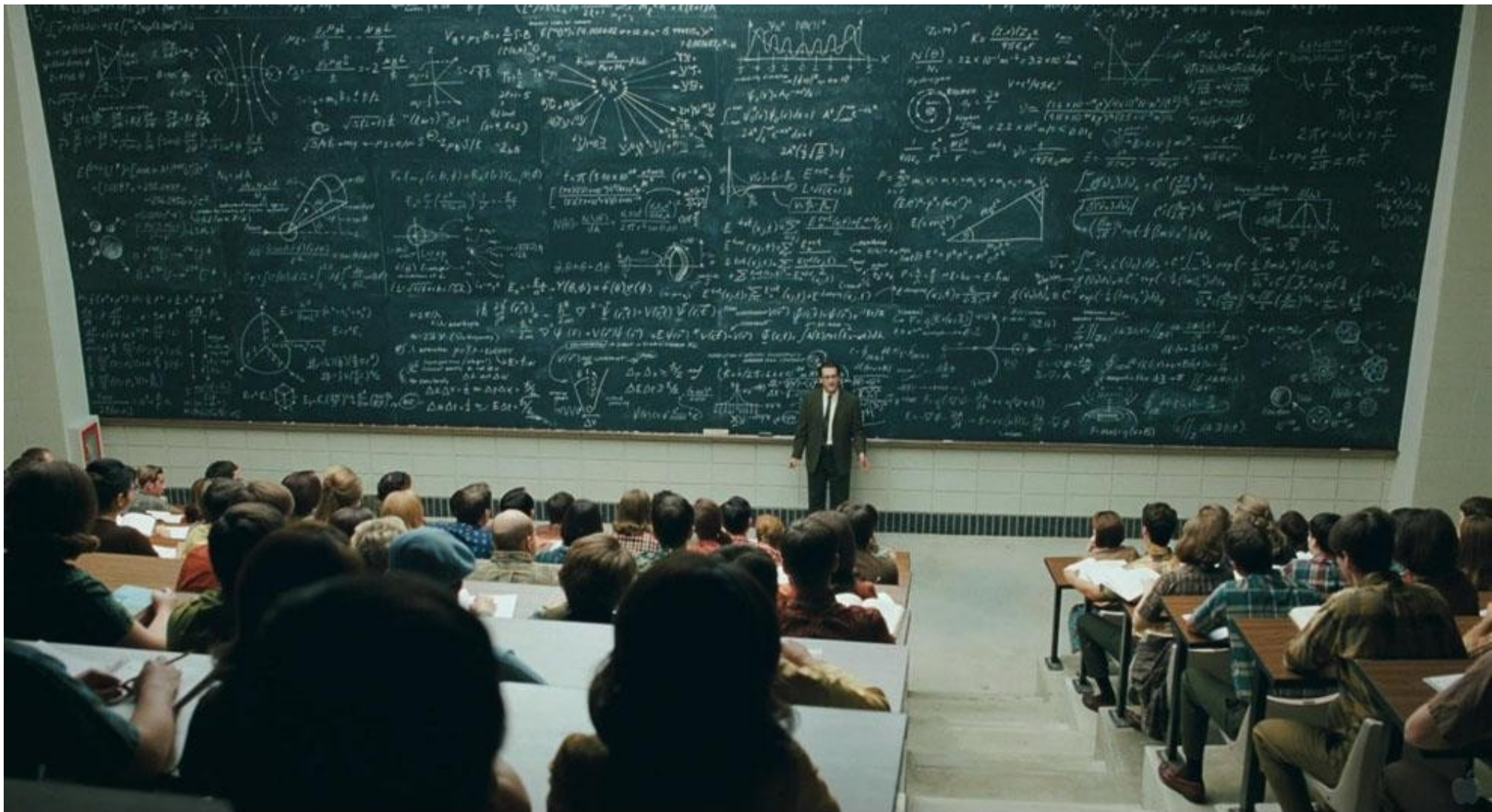

ICSID

**International Centre for
Settlement of Investment Disputes**
WORLD BANK GROUP

Bilaterální investiční smlouvy (BITs)

- **Neoliberální obrat v rozvojových zemích v 80. letech – už nechtějí znárodňovat, ale naopak přilákat západní investice!**
- **> Obrovská proliferace BITs od 80. let**
- Cca ve stejné době jako uvolnění kapitálových kontrol
- > Tisíce vzájemně nekonzistentních smluv

Snahy o vytvoření globální úpravy

- **Multilateral Agreement on Investment** v rámci OECD (1995)
- Odpor veřejnosti proti další liberalizaci > debakl, smlouva nikdy nebyla ratifikována
- **Pochybné vítězství odpůrců globalizace nad neoliberalismem**– BITs a regionální dohody přetrvaly
- > „System“ je chaotický a nepřehledný, nikdy se nepodařilo vytvořit globální režim pro investice!

Současnost

- Odstupování některých rozvojových zemí od BITs (Indie)
- v EU zrušeny vnitřní BITs, **snaha nahradit vnější BITs jednotnými unijními smlouvami**
- > **CETA**, Singapur, Vietnam

Současnost

- Odpor veřejnosti vůči mimosoudní arbitráži
- Při jednání o TTIP > „**Investiční soudní systém**“
- Inspirován orgánem pro řešení sporů WTO – státem jmenování soudci, možnost odvolání
- Nahradí ICSID...?

Smlouva TRIMs

- **Návrat do režimu WTO!**
- Uruguayské kolo – USA chtěly upravit s **obchodem spojená** investiční opatření
- „**Trade Related Investment Measures**“
- Jiná oblast zájmu než to, co jsme doted' probírali!

TRIMs

- „**performance requirements**“ – vláda má na zahraniční investory požadavky:
  - - **Používejte vstupy** od místních subdodavatelů (**local content**)
  - - **Převeďte technologii** na místní firmy
  - - **Zboží exportujte** (ať nekonkurujete místním firmám na našem trhu)
  - - **Nezhoršujte obchodní bilanci** (když něco dovezete, musíte stejně vyvést)

- **Ne daňové úlevy a jiná podpora investic!!!**
- TRIMs jsou opatření, která investora ovlivňují negativně!
- Ve WTO – TRIMs vadí vyspělým zemím, ze kterých pocházejí velké nadnárodní firmy

TRIMs

- **Týká se to obchodu se zbožím!**
- Nejedná se o samotnou investici (pohyb kapitálu), ani o typické záležitosti řešení v BITs (znárodnění, arbitráž...)

TRIMs

- Typické pro asijské rozvojové země (Čína!)
- Často kombinováno s podporou FDI („Sice musíte používat místní vstupy, ale dáme vám daňovou úlevu.“)
- Ale ta podpora nejsou TRIMs 😊

Dohoda o TRIMs

- USA – chtěly dalekosáhlou dohodu, něco jako GATT
- Velký odpor rozvojových zemí
- > **málo ambiciózní text**
- Dohoda TRIMs je **specializovaný doplněk ke GATT**, stejně jako třeba Dohoda o technických překážkách obchodu
- Není na stejné úrovni jako GATS a TRIPS! (i když má podobný název!)

Dohoda o TRIMs

- Zakazuje investiční opatření, která **už jsou v rozporu s národními zacházením nebo se zákazem kvantitativních restrikcí**

TRIMs

- „**performance requirements**“ – vláda má na zahraniční investory požadavky:
  - - **Používejte vstupy** od místních subdodavatelů (**local content**)
  - - **Převeďte technologii** na místní firmy
  - - **Zboží exportujte** (ať nekonkurujete místním firmám na našem trhu)
  - - **Nezhoršujte obchodní bilanci** (když něco dovezete, musíte stejně vyvést)

Dohoda o TRIMs

- Zakazuje investiční opatření, která **už jsou v rozporu s národních zacházením nebo se zákazem kvantitativních restrikcí**
- Příklad – povinnost používat domácí vstupy, která zavazuje jenom zahraniční investory, je diskriminační a rozlišuje mezi domácím a cizím zbožím – **porušení národního zacházení!**
- = **dohoda potvrzuje, že režim GATT se vztahuje i na opatření spojená s investicemi**

Dohoda o TRIMs

- Obsahuje **demonstrativní výčet zakázaných opatření** – **příklady** toho, co se nesmí
- = neuvedení ještě neznamená, že je nějaké opatření povolené!

Dohoda o TRIMs

- Obsahuje demonstrativní **výčet zakázaných opatření**
- **Local content – využívání místních vstupů**
- Opatření na vyrovnání obchodní bilance (=vláda investorovi zakáže dovážet víc zboží, než vyváží)
- Opatření na ochranu devizových rezerv

- **Nezmiňuje povinnost exportovat** – jedno z nejvýznamnějších TRIM x ale stejně je to v rozporu s národním zacházením, navíc výčet je jen demonstrativní

Dohoda o TRIMs

- Stále kontroverzní téma – spor mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi
- **Neochota zejména asijských zemí implementovat**
- **= nepříliš úspěšná smlouva, další nepovedený pokus upravit na globální úrovni investice**
- Zatím nedořešeno....

- Děkuji za pozornost 😊